

Opinahjo – annetaan lasten takoa

Puolivuotiaan kullannupun silmät alkavat loistaa, kun läppäri avataan. Mallioppiminen on vahvaa: kun vanhemmat surffaavat netissä, vauvakin läpsyttää näppäimiä jo ennen kuin keksii, miten kontataan. Vuoden vanhan käsi liikuttaa hiirtä tottuneesti, ja kirjainpelit onnistuvat, vaikka puheen opettelu on vielä vaiheessa.

Kollega kertoo innoissaan, miten perheen teini-ikäiset nuoret etsivät koulutehtäviinsä netistä tietoa kolmella kielellä ja miten hän äitinä joutuu joskus auttamaan tekstien kääntämisessä, kun suoraviivainen sanakirjakäännös ei toimi. Hän naurahtaa: ”Arvaa, kuka viime aikoina on lukenut tähtitiedettä saksaksi!”

Nuoret omaksuvat nopeasti uutta. He hallitsevat uuden tekniikan ja kasvavat maailmankylän kansalaisiksi, ovat verkon välityksellä yhteydessä tovereihinsa ja asiantuntijoihin, vaikka nämä asuisivat maapallon toisella puolella.

Nuoret? Kaikki nuoretko? Vai etuoikeutettu enemmistö, joilla on kotona laajakaistat, lähiverkot ja työasemat jokaiselle perheenjäsenelle? Entä ne nuoret, joiden kotona verkkoja ja työasemia ei ole, nuoret, joiden vanhemmille tietotekniikka on pelottava ja vältettävä uhka tai joiden vanhemmat joutuvat työssään käyttämään tietotekniikkaa ja ovat päättäneet, että sitä ei kotiin hankita?

Lisääkö tietotekniikka tasa-arvoa vai eriarvoisuutta?

Elämme murrosvaihetta. Osa kouluun tulevista lapsista hallitsee tekniikan paremmin kuin opettajansa, osalle tietotekniikka on täysin vieras ja valtaosalle jotain siltä väliltä. Osassa kodeista on huomattavasti parempi tekninen ympäristö kuin kouluissa, osassa taas ei ole tietotekniikkaa lainkaan ja osassa jonkinlaiset laitteet, joilla voidaan pelata ja surffata netissä. Kymmenen vuoden kuluttua tilanne lienee toinen.

Miten tämän päivän koulu ottaa huomioon oppilaiden ja heidän kotiensa erilaiset tekniset valmiudet? Eräs esimerkki, jossa erilaisuutta ei ehkä oteta riittävästi huomioon, on kodin ja koulun yhteistyön välineen, reissuvihon, siirtäminen digitaaliseen muotoon; näin koulu asettaa hankalaan tilanteeseen vanhemmat, jotka eivät ole hankkineet kotiinsa digitaalisen tiedon lukemiseen tarvittavaa tekniikkaa. Vaikka Suomi julistautuu tietoyhteiskunnaksi, niin koulunkäynnin edellytyksenä ei pitäisi olla, että vanhemmat kustantavat tietotekniikkaa kotiin.

Koulu voi kaventaa eriarvoisuutta tarjoamalla oppilaille tarpeen mukaan atk-ajokortti- tai ECDL-koulutusta sekä laitteita kotiin ja tiloja, joissa tietotekniset laitteet ovat käytettävissä oppituntien ulkopuolella. Mutta se ei riitä. Koulun pitäisi joustaa myös opetuksessa oppilaiden valmiuksien mukaan.

Joustoa ja yhteistyötä

Voisiko jokainen oppilas kokea koulussa oman osaamisensa arvokkaaksi ja tuntea, että hänellä on mahdollisuus oppia jatkuvasti lisää itselleen mielekkäitä asioita? Jos koulu tarjoaa kaikille samanlaista opetusta, niin toiset turhautuvat osaamiensa asioiden kertaukseen kun taas toiset kokevat taitonsa puutteellisiksi, kun etenevät hitaasti tai jumittuvat virhetilanteisiin toisten ollessa jo pitkällä seuraavissa tehtävissä.

Voisiko koulu innostaa oppilaat yhteistyöhön, oppimaan toisiltaan? Teknisesti taitavammat

tuntisivat osaamistaan arvostettavan ja kokemattomammat saisivat yksilöllisempää opastusta kuin mitä yksi opettaja pystyisi tarjoamaan. Voisiko koulu tarjota standardikurssien sijaan opetuspaketteja, joista oppilaat voisivat poimia omalta kannaltaan mielekkäitä kokonaisuuksia? Tarjoaisiko uuden opetussuunnitelman mukainen Tutkiva oppiminen mahdollisuuksia yksilölliseen, mielekkääseen oppimiseen yhteistyössä?

Visioita, jotka odottavat toteutumistaan

Kolmekymmentä vuotta sitten kuulin vision, jonka mukaan opinahjut koostuisivat kirjastoista, materiaalipankeista ja ryhmätyötiloista, avoimista käytävistä, joissa opiskelijaryhmät voisivat kokoontua tehtäviensä äärelle. Ryhmät voisivat tarvittaessa pyytää opettajilta neuvoja kesken tehtäviensä työstämisen, eikä vasta sitten, kun opettaja antaisi palautteensa luokassa.

Visio mielekkäästä oppimisympäristöstä oli siis olemassa jo aikana, jolloin ei vielä osattu uneksia nykyisistä laadukkaana ja kaikkien saatavilla olevan verkkomateriaalin ja joustavan vuorovaikutuksen mahdollisuuksista.

Viisi vuotta sitten eräs oppilaitos esitteli laboratoriotilojaan. Niissä oppilaille oli mahdollisuus työskennellä verkko- ja multimediain materiaalin parissa valvotuissa tiloissa ja saada tarvitsemaansa teknistä tukea. Oppilaitoksen rehtori selitti, että opettajakeskeisestä oppimisesta siirrytään verkkomateriaalin avulla oppilaskeskeiseen: oppilaat valitsevat, mitä haluavat oppia ja hakeutuvat sen mukaan verkkomateriaalin ääreen. Hän sanoi myös, että oppilaitokset, jotka eivät lähde mukaan tähän kehitykseen, ovat muutaman vuoden kuluttua entisiä oppilaitoksia.

Oppilaskeskeiseen kouluun

Koulu voisi lukujärjestykseen sidottujen pakollisten oppituntien sijaan antaa oppilaille mahdollisuuden osoittaa osaamisensa erilaisin testein ja näyttökokein. Tämän jälkeen oppitunnit tai opastukset voitaisiin räätälöidä niille osallistuvien oppilaiden ehdoilla auttamaan heitä kynnysten yli, antamaan heille valmiuksia, joita he tarvitsevat opetuspakettien läpikäyntiin, tekniikan hallintaan, ryhmätyöhön ja verkkovuorovaikutukseen.

Valtaosa oppimisesta perustuisi oppilaslähtöisiin ryhmiin, joissa oppilaiden erilainen osaaminen yhdistyisi hedelmälliseksi yhteistyöksi. Opettaja laskeutuisi kateederilta oppilasryhmien neuvonantajaksi, ohjaajaksi ja kanssaoppijaksi.

Taotaan opinahjossa niin, että kekäleet sinkoavat

Käsite “edutainment”, oppimisen ja viihtymisen yhdistäminen, lanseerattiin jo yli kymmenen vuotta sitten. Otetaan se käyttöön! Viihdytään koulussa, opinahjossa, taotaan niin, että kekäleet sinkoavat, synnytetään uutta! Opetussuunnitelman laatija tuskin osaa uneksiakaan siitä, mitä parhaimmillaan nuorten osaamisella ja yhteistyöllä voisi syntyä. Annetaan nuorille tilaisuus, annetaan ahjo ja palkeet! Ei kahlita uutta luovaa osaamista ja opinhalua pakko-opetuksen ja läsnäolopakon pakkopaitaan!